

Vaesuse kaotamine Suurbritannias

Katre Pall (RiTo 8), Tartu Ülikooli sotsiaalteaduskonna doktorant

Mike Buckley (RiTo 11), Suurbritannia Töö- ja Pensioniministeeriumi vanemnõunik

Suurbritannia valitsuse peamine siht on anda kõigile inimestele võimalus vaesusest ja sotsiaalsest tõrjutusest pääseda, selleks on välja töötatud pikaajaline vaesusevastane strateegia.

Suurbritannia riiklik sotsiaalse kaasatuse tegevuskava (*UK National Action Plan on Social Inclusion*) 2003–2005 sisaldab valitsuse strateegiat vaesuse ja sotsiaalse tõrjutusega tegelemiseks. See on Suurbritannia panus Euroopa Liidu pikaajalise eesmärgi saavutamisse – kaotada aastaks 2010 vaesus kogu Euroopas (www.dwp.gov.uk/publications/dwp/2003/nap/nap.pdf).

Aastal 1997, kui praegune valitsus ametisse valiti, elas iga viies laps peres, kus keegi ei töötanud. Tuhanded lahkusid koolist põhioskusteta, kolm miljonit tööelist olid olnud töötud ja sõltunud riiklikest toetustest üle kahe aasta.

Peaaegu kolmandik Suurbritannia lastest elas madala sissetuleku ga pered es, mis oli arenenud riikide hulgas halvemaid näitajaid. Suhteliselt madala sissetulekuga peredes elavate laste osakaal suurenes aastail 1979–1997 rohkem kui kaks korda.

Vaesuse tõttu ei ole inimesed saanud oma võimeid arendada ega rakendada ning neil on kogunenud majanduslikke kulusid ja sotsiaalseid probleeme tulevikuks. Ebasoodsates oludes üles kasvanud lastest on saanud madalalpalgalistel töökohtadel töötavad või riiklike toetuste najal elavad täiskasvanud, kes ka pensionil olles on pidanud vaesuses edasi elama.

See puudusetsükkel hakkab nüüd katkema. Aastal 1999 seadis peaminister Tony Blair sihiks võrdsema ja integreerituma ühiskonna, kus kedagi ei piira ebasoodsad olud ega võimaluste puudumine. Suurbritannia valitsus tegeleb vaesuse põhjustega ning on vaesuse kõrvaldamiseks püstitanud pikaajalised eesmärgid:

- kaotada laste vaesus aastaks 2020;
- võidelda pikaajalise töötuse vastu, et igaühel, kes suudab, oleks võimalik töötada;
- tagada turvalisus töövõimetuile;
- tagada turvalisus ja sõltumatus pensionäridele, võimaldada vanadel inimestel elada aktiivset ja täisväärtuslikku elu;
- pakkuda kvaliteetseid avalikke teenuseid, et igaüks saaks oma elu väärtuslikult elada.

Suurbritannia valitsus on püstitanud eesmärgi vähendada laste vaesust poole võrra aastaks 2010 ja kaotada see lõplikult aastaks 2020. See tähendab mitte ainult laste praeguse olukorra, vaid ka nende tulevikuväljavaadete parandamist. Eesmärk on kindlustada, et kõigil lastel oleks täisväärtuslik lapsepõlv ja nad saaksid täiskasvanuna oma võimeid rakendada.

Vaesus tähendab rohkemat kui madal sissetulek. Vaesus mõjutab inimeste elu – tervist, eluaseme ja elukeskkonna kvaliteeti. Mõistes ennetava tegevuse tähtsust, suunab valitsus põhitähelepanu neile, kellel on kõige suurem oht oma elu võtmeetappidel vaesusse sattuda.

Laste vaesuse mõõtmine

Suhteliselt madala sissetulekuga peredes elavate laste hulk on kaua aega suurenenud. Esimese sammuna laste vaesuse kaotamiseks püstitati eesmärk vähendada 2005. aastaks madala sissetulekuga peredes elavate laste hulka vähemalt veerandi võrra. Töö selle eesmärgi nimel on olnud edukas hoolimata asjaolust, et keskmine palk on tugevasti tõusnud. Alustalad on olnud maksupoliitika ja töötamise tähtsustamine (Paxton, Dixon 2004). Perede rahalisse toetamisse tehtud investeeringud ja jätkuv edu töötuse vähendamisel näitavad, et valitsus on õigel teel. Saavutused eelmainitu muutmisel on leidnud laialdast heakskiitu.

Et valitsus on lubanud kaotada laste vaesuse ühe põlvkonna jooksul, siis tahab ta tagada, et vaesust mõõdetakse tõhusate meetmete abil, mis näitavad täpselt, kas ja millisel määral on edu saavutatud.

Seetõttu algatas valitsus 2002. aasta aprillis konsultatsioonid “Laste vaesuse mõõtmine”, mille raames arutati, kuidas laste vaesuse pikaajalisel mõõtmisel kõige paremini tarvitada olemasolevaid vahendeid (Department for Work... 2002). Kasutati Suurbritannia ja välismaa teadlaste ning vaesuse ekspertide pakutud lahendusi. Samuti kaasati otsese vaesusekogemusega inimesi, saamaks teada täiskasvanute, noorte ja laste seisukohti.

2003. aasta detsembris tehtud kokkuvõttes toodi välja valitsuse meetmed laste vaesuse pikaajaliseks mõõtmiseks, mida edasise tegevuse hindamisel kasutatakse. Laste vaesust mõõdetakse kolme näitaja abil:

- absoluutne madal sissetulek: mõõdetakse kõige vaesemate perede sissetulekute tegelikku kasvu;
- suhteline madal sissetulek: mõõdetakse, kas kõige vaesemate perede sissetulekud peavad sammu üldise sissetulekute kasvuga;
- materiaalse puuduse ja suhtelise madala sissetuleku kombinatsioon:– üldiseks elustandardi mõõtmiseks.

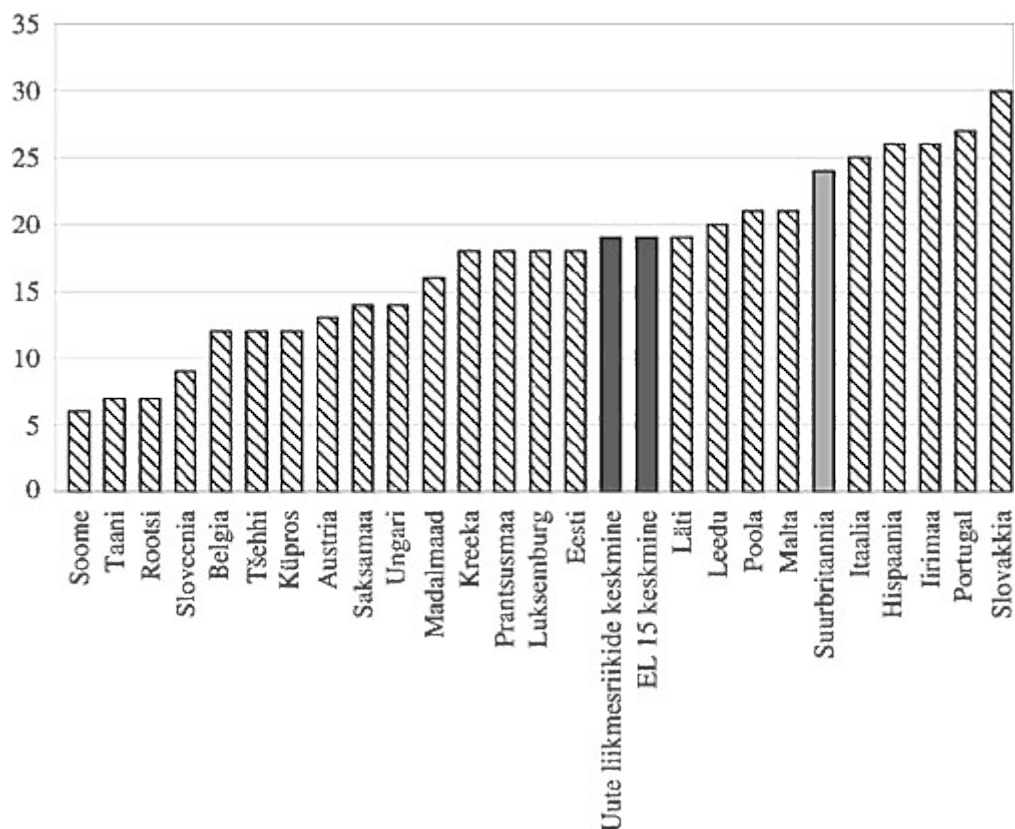
Laste vaesuse mõõtmisel jälgitakse lapse elustandardit, palju ta on ilma jäänud materiaalsest heolust, ning hinnatakse ka eluaseme kvaliteeti.

2004. aasta suvel teavitati eesmärgist vähendada suhteliselt madala sissetulekuga leibkondades elavate laste hulka poole võrra ajavahemikus 1998/1999 kuni 2010/2011 ning kaotada laste vaesus täielikult aastaks 2020. See on kõigest varasemaist ambitsioonikam eesmärk.

Vaesuse mõõtmisel on tähtis võrrelda Suurbritanniat teiste riikidega, sest valitsus püüab viia Suurbritannia laste vaesuse näitajate poolest Euroopa parimate riikide hulka, nagu Rootsi ja

Taani. Kõige uuemate andmete kohaselt ongi Suurbritannia liikunud kõrgeima laste vaesuse näitajaga riigi kohalt 1990. aastate lõpus lähemale Euroopa Liidu (15) keskmisele näitajale (vt joonist).

Joonis. Lapsed (0–15 a) suhteliselt madala sissetulekuga (alla 60% keskmisest) peredes EL 15-s (2001) ja uutes liikmesriikides (1997–2003)

ALLIKAS: Eurostat – European Community Household Panel ja riikide andmed.

Taskukohane laste päevahoid

Vaesuse peamine põhjus Suurbritannias on töötus. Korraliku palgaga töö aitab peresid ja üksikisikuid ning annab ka lastele elus paremaid võimalusi. Samuti võimaldab see inimestel oma tulevase pensioni heaks midagi ära teha. Seetõttu on valitsus viimase seitsme aasta jooksul ümber kujundanud sotsiaalhoolekandesüsteemi ja teinud sellesse investeeringuid, et muuta süsteem passiivsest aktiivseks, monoliitset pluralistlikuks ning peale õiguste ka kohustustel põhinevaks.

Valitsus lähendab oma tegevust üksikisikute vajadustele, investeerides palju raha laste päevahoidu (üle 13 miljardi naelsterlingi alates aastast 1997), aitamaks vanemil tööd ja pereelu tasakaalustada. Kõrgekvaliteedilise, paindliku ja taskukohase laste päevahoiu kättesaadavus annab vanemaile, eriti üksikvanemaile, maksimaalsed võimalused tööle naasta, täienduskoolitust läbida ja haridust omandada.

Selline investering ei loo paremaid võimalusi mitte ainult vanemaile, vaid sellest on pikaajaline kasu ka lastele. Kui laps saab häid kogemusi turvalises ja stimuleerivas keskkonnas, on tal paremad eeldused iseseisva elu alustamiseks. See omakorda aitab kaasa sellele, et tänastest lastest ei saa homseid sotsiaalhoolekandest sõltujaid. Hea kvaliteediga sotsiaalteenused varases lapseas on kasuks kõigile, kõige rohkem kehvades tingimustes kasvavaile lastele.

1998. aastal töötasid haridusministeerium ning töö- ja pensioniministeerium koos välja riikliku laste päevahoiu strateegia (*National Childcare Strategy*; nüüd osa valitsuse hea alguse programmist), et kindlustada lastele 14. eluaastani ja puudega lastele 16. eluaastani kõikjal taskukohane ja kvaliteetne päevahoid. Koolitundide ning vanemate töö ja isiklike toimingute tõttu peab vanemal olema võimalik kasutada lastehoiuteenust päeval eri ajal.

Viimaseil aastail on valitsus laste päevahoiu rahastamist enneolematult palju suurendanud. 2004. aasta septembris oli 1997. aasta seisuga võrreldes registreeritud rohkem kui 1,2 miljonit uut päevahoiukohta, millest on kasu üle 2 miljonile lapsele. Kõrvuti muude pereteenustega pakutakse üha enam mitmesuguseid laste päevahoiu teenuseid – lasteaedu, lapsehoidjaid, päevahoidu enne ja pärast kooli. Igale neljandale alla 8-aastasele lapsele on registreeritud päevahoiukoht.

Valitsus on edendanud integreeritud teenuste väljatöötamist noortele, lastele ja peredele, käivitanud meetmeid teenuse kvaliteedi tagamiseks, sealhulgas riiklike standardite kehtestamine alla 8-aastaste laste päevasele lasteaiateenusele, mille kohaselt peavad seda teenust osutama vastavate oskustega, pühendunud ja hea väljaõppega töötajad, ning andnud madalama ja keskmise sissetulekuga peredele (2004. aasta juuli seisuga 340 000, neist 65% üksikvanemad) maksusoodustuse kaudu märkimisväärset abi laste päevahoiu kulude katmiseks.

Ühtne teenus kogu päevaks

Kuigi laste päevahoid on paranenud kogu riigis, on tähelepanu keskpunktis siiski ebasoodsates oludes piirkonnad ja pered, kus seesugustel programmidel on eriti suur mõju. Kõige kehvemates kogukondades käivitatud hea alguse kohalikud programmid (*Sure Start Local Programmes*) pakuvad mitmesuguseid teenuseid ligikaudu 400 000 alla 4-aastasele lapsele (ja nende peredele), sealhulgas kolmandikule vaesuses elavaist lastest. Peale selle on avatud üle 1200 nn naabruskonna lasteaia (*Neighbourhood Nursery*), kus on rohkem kui 45 000 uut lasteaia kohta.

Nendest programmist lähtudes luuakse lastekeskuste võrk. Siiani on keskusi loodud 71, aastaks 2008 planeeritakse neid kuni 2500, nii et kõik väiksed lapsed ja nende perekonnad puudustkannatavates piirkondades saaksid neid kasutada. Valitsuse kaugem eesmärk on rajada lastekeskus igale kogukonnale.

Tulevikus laieneb laste päevahoid ka koolides. See on osa integreeritud haridus- ja hoolekandepaketist, mis sobib hästi nii lastevanemaile kui ka lastele. Valitsus edendab aktiivselt haridust ja hoolekannet, pakkudes koolides päevahoiule lisaks muid teenuseid –

nagu pereõpe ja vanemate tugiteenused – ning suurendades koolide arvu, mis annavad haridus- ja hoolekandeteenust kogu päevaks, kella kaheksast hommikul kuni kella kuueni õhtul.

Hea alguse programm (*Sure Start*) on Inglismaa algatus. Niisuguseid kampaaniaid korraldatakse ka Suurbritannia teistes osades. Näiteks Šoti laste päevahoiu strateegia eesmärk on pakkuda kõigile lastele kättesaadavat, taskukohast ja kvaliteetset päevahoidu. Praegu kasutab lastehoiuteenust rohkem kui 243 000 last, see tähendab, et 85% 3-aastastest ja kõik 4-aastased lapsed saavad koolieelset haridust. Selle strateegia raames toimib ka Šoti hea alguse programm, mis on mõeldud kuni 3-aastastele lastele, ning töötab üle 1000 klubi, mis hoolitsevad laste eest pärast koolitunde.

Šoti strateegia raames püütakse taskukohast ja kättesaadavat lastehoidu pakkudes aidata puudustkannatavail lastevanemal haridust, täiendusõpet ja tööd saada. Töö perede heaks (*Working for Families*) on algatus, mis on suunatud kõige enam puudust kannatavais piirkondades ja rühmades elavaile lastevanemaile ning Šotimaa töötute peredes elavaile hoolealustele. Kaks Šoti piirkonda, Aberdeenshire ja Fife, on kaasatud ka Suurbritannia valitsuse pilootprogrammi, et uurida lastehoiu mõju töö saamise barjääride ületamisele sotsiaalabist elavate üksikvanemate puhul.

Uue alguse (*New Deal*) programmide raames on miljon inimest uuesti töö leidnud, mis näitab, et abi on jõudnud kõige kehvemates tingimustes elavate rühmadeni – üksikvanemateni ja töövõimetustoetuse saajateni. Enne 1997. aastat ei arvanud keegi, et riiklikku toetust saavad üksikvanemad ja töövõimetustoetuse saajad mõtleksid tööotsingule või hakkaksid tööd otsima. Pealegi oli abi neile raskesti kättesaadav.

Töö muutmine tasuvaks

Uue alguse programm oli algselt suunatud pikaajalistele töötutele, nüüd aitab see tööotsingul ka neid, kes on töötud, kuid ei ole end töötuna registreerinud. Uue alguse lisaprogrammid, sealhulgas üksikvanemate uue alguse (*New Deal for Lone Parents*) ja puudega inimeste uue alguse programm (*New Deal for Disabled People*), on märkimisväärselt suurendanud nende töösaamisvõimalusi, kes on tööturul ebasoodsas olukorras.

2004. aasta algul töö- ja pensioniministeriumi avaldatud dokument “Uuest algusest edasi: kohalikud lahendused individuaalsete vajaduste heaks” (*Building on New Deal: Local Solutions Meeting Individual Needs*) osutab tööhõiveprogrammide edasisele suunale – rohkem otsustusõigust kohalikule tasandile (Department for Work... 2004). Paindlikumat lähenemist testitakse katsepiirkondades 2005. aasta lõpust alates ning plaanide kohaselt rakendub see hiljem kogu riigis.

Laste vaesuse kaotamise strateegia keskmes on lapse maksusoodustus ja töötaja maksusoodustus. 2003. aasta aprillis käivitatud lapse maksusoodustust (*Child Tax Credit*) saab lapse põhihooldaja. Toetuste süsteem on paindlik, hõlmab nii toetusi kui ka tööd.

Nendest soodustustest saab kasu üle 6 miljoni perekonna (üle 20 miljoni inimese, sealhulgas 10,5 miljonit last).

2004. aasta oktoobris tõstis Suurbritannia valitsus täiskasvanud töötaja riiklikku alampalka 4,85 naelsterlingini tunnis. 1999. aasta aprillist alates on tõus 1,25 naelsterlingit (peaaegu 35%). Ka 18–21-aastaste töötasu alammäär on tõstetud 3,80 naelsterlingilt 4,10 naelsterlingile tunnis. Peale selle makstakse esimest korda 16- ja 17-aastastele, kes enam ei ole koolikohustuslikud, vähemalt 3 naelsterlingit tunnis. Hinnangute kohaselt saab palgatõusust kasu kuni 2 miljonit töötajat.

Üksikvanemate uue alguse programm on saanud kuueaastaseks. Selle tähistamiseks käivitati sari üleriigilisi katseprojekte, mis toetavad üksikvanemaid. Need toimivad Suurbritannia mitmeis paigus ja hõlmavad järgmisi abinõusid:

- tööotsimise toetus (*Work Search Premium*): iganädalane lisasumma üksikvanemaile, kes on elanud sotsiaalabist kauem kui aasta, osalevad üksikvanemate uue alguse programmis ja otsivad aktiivselt tööd. Toetus on mõeldud üksikvanemaile, et nad ei loobuks tööotsimisest sellega seotud kulude tõttu;
- töötaja fond (*In Work Emergencies Fund*): aitab üksikvanemal, kes on äsja tööle asunud, 60 päeva jooksul tööleminekuga seotud kulusid katta;
- töötaja soodustus (*In-Work Credit*): aitab üksikvanemal toetuselt üle minna täiskohaga tööle ning veenduda, et saadud töö end ära tasub; lisab esimesel tööaastal 40 naelsterlingit nädalas nende üksikvanemate sissetulekule, kes on saanud sotsiaalabi või töötu abiraha 12 kuud või kauem.

Investeerimine oskustesse

Suurbritannia valitsus on käivitanud ka uue töötoetuse (*Job Grant*), aitamaks kõiki neid, kes hakkavad toetuste asemel tööst elatuma. Tööleminekuks makstakse kõigile üksikvanemaile ja lastega peredele ühekordset toetust 250 naelsterlingit.

Suurbritannia valitsus teab, et oskuste puudumine on barjäär sotsiaalse kaasatuse teel, eriti kui on tegemist põhioskustega, nagu inglise keele oskus võõrkeelena. 2001. aastal käivitas valitsus selle probleemi lahendamiseks strateegia "Oskused eluks" (*Skills for Life*). Strateegia esialgne eesmärk on parandada aastaks 2007 Inglismaal 1,5 miljoni täiskasvanu kirja- ja arvutusoskust. Kaugem e eesmärk on saavutada rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline oskuste tase ja lõpuks kõrvaldada see probleem täielikult.

2003. aasta juulis avaldas valitsus riikliku oskustestrategie dokumendi "21. sajandi oskused: meie võimete realiseerimine" (*21st Century Skills: Realising our Potential*), mis ühendab "Oskused eluks" ja muud kampaaniad (Department for Education... 2003). Oskustestrategie eesmärk on luua tööandjate ja õppijate vajadustele keskenduv haridus- ja väljaõppesüsteem. Valitsus pakub meetmetepaketti, mis annab tasuta õppimise võimaluse täiskasvanuile, kellel ei ole häid algteadmisi. Paketi puhul arvestatakse õppijate vajadusi ja toetatakse järgmiste oskuste omandamist:

- algteadmiste tasemel kirjaoskus, arvutusoskus ja infotehnoloogia ning inglise keel võõrkeelena;
- riikliku kutseõppe kvalifikatsiooni (NVQ) 2. tase või sellega samaväärne kvalifikatsioon;
- NVQ 3. taseme kvalifikatsioon piirkonna vajadustest lähtudes.

"Uus algus oskustega" (*New Deal for Skills*) on järgmine samm parandamaks vähete oskustega inimestele antavat abi. 2004. aasta märtsis käivitatud programm põhineb oskustestrategial (*Skills Strategy*) ja sisaldab järgmist:

- uue oskustealase tugiteenuse loomine;
- oskustunnistuste (*skills passports*) väljatöötamine, et kergendada üleminekut toetustelt tasuvast tööst elamisele;
- rahalise toetuse toimetehhanismi täiustamine neile, kellele väljaõpe tähendab töölenaasmist;
- uuringud, kuidas kasutada tööandja väljaõppe pilootprogrammide (*Employer Training Pilots*) kogemust tasuva ja produktiivse töö leidmisel.

Iga laps on tähtis

Dokument "Uuest algusest edasi: kohalikud lahendused individuaalsete vajaduste heaks" keskendub üksikisikute vajaduste rahuldamisele ning tunnistab nii rühma kui ka kogu ühiskonna heterogeensust.

Selline terviklik probleemikäsitus koos tugeva ja stabiilse majandusega on osutunud tulemuslikuks. 1997. aastal oli Suurbritannias rohkem kui 1,6 miljonit töötut, kellest üle kolmandiku oli olnud töötä kauem kui aasta. Praegu on töötuse tase 30 aasta madalaim ja tööhõive rekordiliselt kõrge.

Palju on saavutatud, kuid väga palju on veel teha, ning valitsus tunnistab jätkuvalt, et toetuse suunamine lastega peredele on puuduse põlvkondadetsükli katkestamisel otsustava tähtsusega. Ennetavate meetmete seas, mis aitavad põlvkonnast põlvkonda kanduvat vaesust katkestada, on hoolekanne varases lapsepõlves, võimaluste edendamisele suunatud koolisüsteem ning sellele järgneva hariduse ja kõrghariduse tõhus toetamine.

Valitsus jätkab pikaajalise programmi väljatöötamist, mille rakendamine muudaks lastele, noortele ja perekondadele pakutavad kohalikud teenused sobivamaks. Programm ühendab teenused ja pakub isikupärast õpet, hoolekannet ning tuge kõigile lastele ja noortele, nii jõukaile kui ka ebasoodsates tingimustes elavaile.

Valitsuse roheline raamatu "Iga laps on tähtis" (*Every Child Matters*) avaldamisele järgnes enneolematu avalik arutelu lastele, noortele ja peredele pakutavate teenuste üle, mis andis märku märkimisväärsest nõudlusest nende teenuste parandamise ja muutmise järele (Department for Education... 2003a). 2004. aasta märtsis avaldati dokument "Iga laps on tähtis: järgmised sammud" (*Every Child Matters: Next Steps*) (Department for Education...

2004). Samal päeval esitati parlamendile lasteseadus (*Children Bill*), millest sai lastele pakutavate teenuste reformimise alus.

Viis võtmestandardit

2004. aasta juulis kinnitas haridusministeeriumi viie aasta plaan (Department for Education... 2004a), et eeltoodu on laste ja õppurite strateegia lahutamatu osa, ning töötas lisaks välja riikliku teenuste strateegia (*National Service Network*), kus kehtestati laste, noorte ja lastevanemate teenustele standardid (Department of Health, Department for Education and Skills 2004). Riiklik teenuste strateegia on 10 aasta programm, mis ühendab tervishoiu, sotsiaalhoolekande ja hariduse ning tagab, et lastele osutatavad teenused keskenduvad laste ja perede, mitte teenuseid pakkuvate organisatsioonide vajadustele.

Need standardid on uue hoolduskorralduse aluseks.

Riiklik teenuste strateegia toetub viiele võtmestandardile:

- tervishoiu edendamine ja haiguste ennetamine;
- lapsevanemate toetamine;
- laste- ja perekesksete teenuste integreerimine;
- lapse täiskasvanuks saamine;
- laste turvalisus.

Riiklik teenuste strateegia ja selle terviklik rakendamine toob kasu kõigile lastele.

Lapsed peavad juba varakult turvalises ja stimuleerivas keskkonnas omandama väljaõppinud ja pühendunud inimestelt häid kogemusi, et hilisemaks õppeprotsessiks ette valmistuda. Õige hoolitsemine laste eest aitab välja vaesusest ning on ülitähtis ka vanemaile, eriti üksikvanemaile, sest võimaldab neil töötada, õppida ja täiendusõpet saada.

Kõrgekvaliteedilistel avalikel teenustel on üldises vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse kaotamise strateegias võtmeroll, eriti tervishoiu, eluaseme tagamise, kuritegevuse vähendamise ja õigusabi puhul. Need teenused peavad vastama klientide vajadustele, olema kättesaadavad ja kultuurilt sobivad.

Mitmel mainitud alal on tehtud märkimisväärseid edusamme, seda kinnitavad:

- "Tervishoiu ebavõrdsuste kaotamise tegevusprogramm" (*Tackling Health Inequalities: A Programme for Action*), selles avaldatud kolme aasta plaan kajastab valitsuse meetmeid, mis on suunatud keskmise eluea pikendamisele ja laste suremuse vähendamisele (Department of Health 2003);
- tegevuskavad eluaseme nüüdisajastamiseks, et igaühel oleks võimalik endale korralikku kodu saada;
- perede arvu vähenemine, kelle lapsed ööbivad hoolekandeesutustes kauem kui kuus nädalat;
- valitsuse kampaania ühiskonnastase käitumise kaotamiseks.

Võimalused kõigile

Alates peaministri 1999. aasta üleskutsesest kaotada laste vaesus ühe põlvkonna jooksul, on valitsus avaldanud igal aastal kokkuvõtte "Võimalus kõigile" (*Opportunity for All*). Neis avaldatakse vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse kaotamise strateegiad ja esitatakse näitajaid, mille alusel saab strateegiatega edukust mõõta (vt tabelit).

K uuendas kokkuvõttes, mis avaldati 2004. aasta septembris (Department for Work... 2004a), ilmneb edu paljudel aladel, näiteks 1997. aastaga võrreldes elab nüüd üle poole miljoni lapse vähem suhteliselt madala sissetulekuga peredes ja 300 000 last vähem töötute peredes.

"Võimalus kõigile. Kuues aastakokkuvõte 2004" (*"Opportunity for All. Sixth Annual Report 2004"*) jätkab valitsuse strateegia hindamist edukuse näitajaid kasutades. Need näitajad sätestati esimest korda 1999. aastal esimeses kokkuvõttes "Võimalus kõigile", jälgimaks valitsuse strateegiat vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse kaotamiseks.

Tabel. Edukuse näitajad – lapsed ja noored

Näitaja	Muutumine baasseisu suhtes	Võtmearvud
Lapsed töötava peredes	ü	1997 – 18,5% 2004 – 15,9%
Lapsed madala sissetulekuga peredes: suhteline madal sissetulek absoluutne madal sissetulek	ü ü	1996/97 – 34% 2002/03 – 28% 1996 /97 – 34% 2002/03 – 17%
Teismeliste rasedused Teismelised lapsevanemad õppimas, tööl või väljaõppel	ü ü	1998 – 47,0 2002 – 42,6 tuhande kohta 1997-99: 23,1% 2002-04: 29,7%
11-aastased, kes on saavutanud 4. taseme või kõrgema taseme inglise	ü	inglise keel

keele ja matemaatika 2. võtmeastme (<i>Key Stage 2</i>) testides		1997 - 63% 2004 - 77% matemaatika 1997 - 62% 2004 - 74%
16-aastaste saavutused: 16-aastased, kellel on vähemalt 5 GCSE tunnistust hinnetega A* kuni C Koolide arv, mille tase jääb allapoole 20%/25% läve	ü ü	1997 - 45,1% 2003 - 52,9% 1997 - 361/616 2003 - 114/228
19-aastased, kellel on vähemalt 2. astme kvalifikatsioon	ü	1996 - 69,7% 2003 - 76,1%
Kogemata tekkinud vigastuste tõttu kauemaks kui 3 päevaks haiglasse sattunud	ü	1996/97 - 1,22 2002 /03 - 0,94 tuhande kohta
Laste suitsetamine	ü	1996 - 13% 2003 - 9%
Korduvalt registreeritud Lastekaitse Registrisse (<i>Child Protection Register</i>)	ü	1997/98 - 19% 2002/03 - 13%
Lapsed, kelle eluase jääb allapoole sätestatud korraliku eluaseme taset	p	1996 - 43% 2001 - 30%

ü	õiges suunas muutumine
p	olemas ainult baasandmed või muutumise hindamiseks ebapiisavad andmed

Lisaks avaliku kokkuvõtte esitamisele Suurbritannia valitsuse tegevuse kohta vaesuse kaotamisel ja paremate võimaluste pakkumisel keskendub viimane kokkuvõte eriti sellele vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastase tegevuse aspektile, mida valitsus tähtsaks peab ja mis on pälvitud nii uurijate kui ka meedia tähelepanu, nimelt piirkonnast tulenevaile ebasoodsaile oludele.

Viimase 20 aasta vältel on Suurbritannias sajad vaesed piirkonnad veelgi vaesemaks jäänud, elades samas kõigest mõne tänava kaugusel rikkastest. Viimases "Võimaluses kõigile" analüüsitakse piirkonnapõhist ebasoodsat olukorda ja valitsuse strateegiat selle kaotamiseks.

Valitsuse eesmärk on anda kõigile inimestele võimalus vaesusest pääseda, sõltumata nende elukohast. Valitsus üksi ei suuda aga muudatusi teha. Vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse mitmemõõtmeline olemus tähendab seda, et tõhusasse strateegiasse tuleb kaasata võimalikult palju erinevaid inimesi. Kesk- ja kohalikud valitsused peavad tegutsema koos vabatahtlike ja kogukondadega, kaasama ka ärimaailma ja kasutama teadlaste abi.

Suurbritannia valitsus teeb tihedat koostööd teiste sotsiaalse tõrjutuse kaotamisega tegelevate Euroopa Liidu kolleegidega, kõrvaldades ühist tööd takistavaid bürokraatiabarjääre. "Suurbritannia riiklik tegevusplaan sotsiaalse tõrjutuse kaotamiseks 2003–2005" (*UK National Action Plan on Social Exclusion 2003–2005*) esitab oma vaesusevastase strateegia Euroopa Liidu ühiste eesmärkide ja kehtestatud ühisenäitajate kontekstis (Department for Work... 2003). Tegevusplaan täiendab "Võimalust kõigile", kasutades Suurbritannia häid tavasid pikaajalise strateegia toetamiseks rahvusvahelises perspektiivis.

Kasutatud kirjandus

Department for Education and Skills (2003). 21st Century Skills – Realising Our Potential. Cm 5810.

Department for Education and Skills (2003a). Every Child Matters. Cm 5860.

Department for Education and Skills (2004). Every Child Matters: Next Steps.

Department for Education and Skills (2004a). Five Year Strategy for Children and Learners.

Department for Work and Pensions (2002). Measuring Child Poverty: A Consultation Document.

Department for Work and Pensions (2003). UK National Action Plan on Social Exclusion 2003–2005.

Department for Work and Pensions (2004). Building on New Deal.

Department for Work and Pensions (2004a). Opportunity for All. 6th Annual Report 2004. Cm 6239.

Department of Health (2003). Tackling Health Inequalities: A Programme for Action.

Department of Health, Department for Education and Skills (2004). National Service Framework for Children, Young People and Maternity Services.

Paxton, W., Dixon, M. (2004). The State of the Nation: An Audit of Injustice in the UK. London: Institute for Public Policy Research.